

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre.....	20 kor
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kéziratok visszaadásán
vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A belgrádi sértés.

Hatvan éve, hogy néhány szerb rabló betört Magyarországra s itt gyáván felgyújtottak pár falut, legyilkoltak néhány száz gyöngye nőt és gyermeket. A Beogradzka Novine dicsekedve írja, hogy egy szerb tiz magyart is legyilkolt. Értsd: egy-egy állig fegyveres szerb rablóra átlag tiz lemészárolt magyar asszony és gyermek is esett. Oh, mert nagy vitézek ám a mi kedves szomszédaink! Ha sokan vannak, akkor az asszonyoktól és a gyermekektől egyáltalán nem félnek s tizen se ijednek meg egy magyartól — ha jó messze vannak.

Történelmük tele van vitézi cselekedetekkel. Bátran meghódítottak hol a magyar királyoknak, hol a görög császároknak, a szerint, hogy melyik volt erősebb? Hősi énekeik telve vannak a törökök elleni vitéz csatákkal — a melyeket azonban nem ők vívtak, hanem a magyarok. Nándorfehérvárt, a mai Belgrádot soha a szerbek meg nem védték a pogány ellen s ha Péter királynak annyi katonája volna, a hány magyar hős elesett Belgrád védelmében, ő volna a leghatalmasabb Balkán-király; ha pedig annyi dinárja volna, amennyi magyar pénzbe belekerült az ő

mostani fővárosának megvédése, bizony ki tudná fizetni privát adósságainak szépen szaporodó kamatait. Nagy legények valának tehát a derék szerbek a török időkben is. Hősileg védelmezték a kereszténységet, mint a bécsi birodalmi tanácsban büszkén emlegették; hiszen tudjuk, hogy a rigómezei ütközetet a szerb és oláh segédszerepek gyávasága és árulása folytán veszítette el Hunyadi s valóban igen bátor és keresztényi cselekedet volt, mikor a csatából menekülő Hunyadi Brankovics fejedelem vitézül elfogatta s ki akarta szolgáltatni a szultánnak. Kitűnő keresztény bátyának bizonyultak akkor is, mikor tömegesen lettek mohamedánokká; még budai basa is került reneget szerbekből. Az újabb korban hasonló példátlan hősiességet tanúsítottak. Többször fellázadtak a törökök ellen s mindannyiszor vitézül álltak, hogy a törökök kegyetlenül elverjék rajtuk a port. Mikor Magyarország, Ausztria és a többi hatalmak kegyéből független állammá lettek, hősi hadjáratot folytattak Bulgária ellen. Ismét elverték a szerbeket, ők azért csak nagy hősök maradtak. No aztán legutolsó vitézi cselekedetük, az Obrenovicsok legyilkolása megkoronázta eddigi dicsőségüket. Ezzel csakugyan jogot sze-

reztek a derék szerbek arra, hogy a kulturnemzetek sorában helyet foglaljanak s a népek tanácsában szó illesse őket.

Ennek a vitéz, jellemes, derék népnek bölcs külügyminisztere támadta meg a napokban Magyarországot és Ausztriát, Bosznia és Hercegovina bekebelezése miatt. A mennyi igaz a szerb vitézségből, annyi jogosság van ebben a támadásban is: tehát semmi.

Mi köze Szerbiának Boszniához? A magunk részéről ugyan az a nezetünk, hogy Boszniára nekünk semmi szükségünk sincs. Kellemetlen nyűg a nyakunkon, semmi más. Ha elfoglaltuk, az nem azért történt, mert valami nagy gyönyörűségünk telt a két görbe országban. Elfoglaltuk azért, mert tüzfészket okos ember nem tűr meg a háza táján. Bosznia nem maradhatott török tartomány akkor, amikor Szerbia önálló lett s Macedóniát is alig tartotta meg a szultán a félhold számára. Csatolják Szerbiához, hogy a dalmát partokat is elnyelhesse? Vagy legyen önálló állam, vagy autonóm tartomány, mint volt Kelet-Rumélia, hogy aztán egy szép napon a jól sikerült kelet-ruméliai példára mégis csak Szerbiával egyesüljön? A magyar-dalmát tengerpart érceke parancsolta, hogy e vidék hátát

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Domokos bácsi vezeklése.

A tiszteletre és szeretetre méltó Domokos bácsi a Merkurius Központi Hitelintézet pénztárnoka volt s immár évtizedek óta üldögélt a nagyforgalmu takarékpénztár rengeteg aca-székénye előtt. Galambósz fejére ha néztél: azt hitted volna, hogy az ő szövetség korából egy glóriás patriárka lép elő; míg szelid kék szeméből egy ártatlan gyermek mosolygása ragyogott feléd. Együtt volt ő benne az öreg kor higgadsága és a gyermekkedély üdesége. Valósággal Jákob vala ő és Benjámin egy személyben... S amilyen hajszálynira pontos és lelkiismeretes hivatalnok volt, éppen olyan mintaszerű családapának ismerték, aki amikor az évi közgyűlés után zsebre gyűrtte a tisztességes renumerációt, tündöklő arccal mondta: — Megyek a játékosboltba. Lesz öröm odahaza!

A Merkurius Központi Hitelintézet éppen közgyűlésre készült s a vezérigazgató ur éppen az évi jelentésben dolgozott, amelyben bübajos képet tár a részvényesek elé az intézet hatalmas fejlődéséről. A vezérigazgató ur ugy elmélyedett munkájába, akár valami ihletett

költő a versírásban, de hát nem csoda, hiszen egy ilyen évi jelentés a pénzintézet forgalmáról, a betétálladék szaporodásáról sokkal szebb, mint a legideálisabb költemény. A részvényesek bizonyára szivesebben hallgatják, mint Heune és Musset édesbus verseit...

A vezérigazgató ur tehát szörnyen el volt merülve munkájába és hogy mennyire dédelgetett személyiség volt Domokos bácsi a bankban, bizonyítja az, hogy meg sem haragudott rá a háborgatásért, amikor bevitte hozzá a gondosan kipárnázott ajtón:

— Nos, no, kedves öregem, talán bizony fontos közölni valója van velem?

A főpénztáros feltolta galambósz szemöldekét:

— De még milyen fontos!
— Hát csak ki vele. Hanem üljön le Domokos bácsi.

— Köszönöm. Az igazgató ur nagyon kegyes. Mondja csak, ugyebár, én már harmincöt éve vagyok az intézet tisztviselője?

— Ugy bizony. Maga már itt volt, amikor még csak a bölcsőben ringatták a kis Merkuriumot.

— És mindig tisztességes, becsületes hivatalnoknak ismertek?

— Ami igaz, az igaz. Példaképpül állítottam Domokos urat a többi tisztviselő elé.

Az öreg ur ezüstös fejét ingatta s kebléből mély tohász tört elő:

— Istenem, — mormogta. — Milyen gazember vagyok. Ugy meg tudtam téveszteni a jóhiszemű, becsületes embereket.

A vezérigazgató fölkapta a fejét:

— Micsoda? Mit mond maga?

— Azt mondom, hogy évek sora óta rutul visszaélek a belém helyezett bizalommal.

— De pénztáros ur — kiáltott fel ijedten a főnök ur. — Eszénél van ön? Vagy félrebeszél?

— Fájdalom a tiszta igazságot mondok. Nem vagyok mintaszerű tisztviselő, nem vagyok mintaszerű családapá. A bankot gyalázatosan megloptam s a pénzt nem hű nőmre s ártatlan gyermekeimre költöttem. Mikor azt mondtam, hogy a játékosboltba megyek, hogy kisdedeimnek örömet szerezzek, sohasem mentem a játékosboltba, hanem a chambre separéba!

— Hagyjon nekem békét! Mondja meg az ördögbe is: mennyit sikkasztott? Huszezer koronát?

Domokos bácsi mosolygott.

— Följebb.

— Kétszáz ezer koronát?

— Alább.

— Ne találgattassa itt velem vén gonosztevő, hanem vallja be töredelmesen.

Bumbera Imre

polgári- és papi szabó.

Nagyvárad, új „Bazár”-épület színház-oldal

Van szerencsém a n. é. közönség és Főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy a legújabb divatu és legjobb minőségű szöveteim raktáron vannak, melyekből a legújabb és legegységesebb szabás szerinti ruhákat készítem nagybecsű megrendelőimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papságot az egyszerű és fekete árúimra, melyeket kizárólagosan a Főtisztelendő papság részére tartok. Állandóan nagy választék reverenda, szimáda és egyházi quadrátusokból. Rivétum viola és fekete színben, továbbá egyedüli raktára a mai idény legszebb és legcélszerűbb hit. remény,

szeretet övének (cingulus, mely egyedül csak nálam szereshető be.

Midőn a Főtisztelendő papság és n. nagyrődemű közönség becses pártfogását kérem, föl kell említenem, hogy elvem mindig a jó munka és jutányos ár volt, melytől eltérni a lüvében sem fogok.

Nagybecsű megrendeléseiket kérve, maradtam kitűnő tisztelettel:

Bumbera Imre utóda.
polgári és papi szabó.

fedezzük. Akár akartuk, akár nem, politikai kényszerüsből be kellett kebelezniünk Boszniát és Hercegovinát.

Megtehettük ezt annál inkább, mert mellettünk szól a történelmi mult, mellettünk az utolsó 30 év kulturális munkája, mellettünk a berlini szerződés, a mely nem szabván meg a megszállás időtartamát, magában hordta a végleges bekebelezés gondolatát, végül mellettünk érv a hadijog is, mert a szultán katonái által támogatott bosnyákok ellen fegyverrel kellett érvényt szerezniünk a nemzetközi megbízásnak. Ha valaki arra hivatkozik, hogy a berlini szerződés csak megszállásra adott megbízást, erre könnyű válaszolni. Igaz, így van. De a berlini szerződéshez hozzájárult Törökország is s ekként abból a fellelésből indult ki a megszállás gondolata, hogy török részről semmi akadályt sem fognak gördíteni. Mihelyt a törökök a bosnyák lázadókat fegyverrel és katonasággal támogatták, az egész kérdést áthelyezték a hadijog területére. Ha a fölkelés sikerül, minden berlini szerződés ellenére sem foglalhattunk volna állást Boszniában soha. A fölkelés azonban nem sikerült. Ebből most nem az következik, hogy mereven ragaszkodjunk tovább ama szerződés betűihez, a melyet Törökország az aláírás után megszegett, hanem le kell vonatni Törökországgal a szerződészegés következményeit.

Mint látszik, ez csak Magyarország, Ausztria és Törökország ügye, amelynek végleges elintézése után alakszerűség szempontjából kívánatos a többi, a berlini szerződést aláírt nagyhatalom hozzájárulása is. Szerbiának azonban semmiféle beleszólása az egész dologba sem erkölcsi, (Szerbia és erkölcs!) sem jogi alapon nincs és nem is lehet.

Ha mégis beleszólt a szerb külügy-

miniszter, az egyszerűen tolakodás. Ennek pedig — mint követünknek belgrádi fellépése is mutatja — következményei lehetnek. Vagy azonosítja magát Szerbia a külügyminiszter hadonázásával s akkor komolyan észre kell téríteni ezt a nyugtalan, maroknyi balkáni népet, vagy nem azonosítja s akkor Magyarország és Ausztria teljes elégtételt kell hogy kapjon. Egy külügyminiszter még Belgrádban sem beszélhet úgy, mint egy krajcáros lap szerkesztője. Sértéséért elégtételt kell kapnunk — s ha nem kapunk, szerezniünk kell ott és úgy, a hol és a hogy tudunk.

*

A katonai kérdések határideje. Bécsből jelentik, hogy illetékes helyről az a hír van elterjedve, miszerint a katonai kérdések megoldásának utolsó határideje május hó. A létszám emelés folytán keletkező költségeket a hadügyminiszter póthitel alapján akarja fedeztetni.

A politikai helyzet.

A képviselőház tudvalevőleg január 18-án ül össze. A kormány, mint értesülünk, a tavaszi ülészakban az adóreformot, a választási törvényt, a kongruát és az annexiót akarja tárgyalatni. Eme fontos javaslatok sima letárgyalása természetesen tiszta politikai helyzetet feltételez, miért is a kormány minden erejével arra törekszik, hogy a parlament összeüléseiig a bankkérdést a megoldás útjára terelje.

Az utóbbi időben gyakran merül fel az a hír, hogy az önálló bank felállítása a király vonakodásán akad meg. Ezzel szemben illetékes politikai körökben konstatálják, hogy a király a két kormánynak teljesen szabad kezét engedett a bankkérdésre nézve. Különben a paktum negyedik pontja határozottan kimondja, hogy a gazdasági és pénzügyi kérdések a két

ország közt a kormányok belátása szerint fognak elintéztetni.

A magyar kormány a vasárnapi minisztertanácsban egy formulát állított fel a bankkérdés megoldására nézve. Ezen az alapon akar az osztrák kormányval tárgyalni. Ha azonban az osztrák kormány ezt az alapot nem fogadná el, úgy a magyar kormány az Osztrák-Magyar Bank szabadalmának meghosszabbítása iránt indított tárgyalásokat félbeszakítja és egy-egy magyar kartellbank felállítását fogja a képviselőháznak ajánlani.

Annai bizonyos, hogy a mostani politikai helyzet nagy nehézségeket rejt magában és Wekerlének minden ügyességére szükség lesz, hogy az osztrák és magyar álláspont között az ellentéteket kiegyenlítsse.

Wekerle Bécsben.

Bécs, január 5. Wekerle Sándor miniszterelnök dr. Bárczy István titkár kíséretében ma reggel ide érkezett. A pályaudvarról egyenesen a magyar palotába hajtatott, ahol gróf Zichy Aladárral egy óra hosszáig tanácskozott. Azután Günther Sándor lovag külügyminiszteri osztálytanácsos látogatását fogadta. Dél előtt 11 órakor a kormányelnök eltávozott a magyar palotából, hogy az uralkodóház néhány tagjainál és a külföldi hatalmak Bécsben időző tagjainál tisztelegjen és az újév alkalmából legjobb kívánságait kifejezze. Első látogatását Lipót Salvator főhercegnél tette. Déli egy órakor Bienerth báró osztrák miniszterelnök a magyar kormányelnök tiszteletére dejeuner adott, a melyre hivatalos volt Zichy Aladár gróf is. — Előzőleg Wekerle Sándor Aehrenthal külügyminiszterrel konferált.

Bécs, január 5. Wekerle Sándor két-három napig marad Bécsben. Ezt az időt arra fogja felhasználni, hogy a főhercegeknél és a külföldi hatalmak valamennyi képviselőivel látogatást tegyen. A miniszterelnök a királytól is fog kihallgatást kérni. Mára nincs kilátásba helyezve a királynál való kihallgatás. Wekerle

— Hiszen éppen azt akarom. Százezer koronácska lehet az összegecske. Ezeket elköltöttem csak selyemharisnyákra. De most már azt mondtam: Elég volt. Fölébredt bennem a lelkiismeret.

— Mondhatom, elég sokáig aludt . . .

— Hja, elringatták. Mostanában azonban egy erkölcsös könyvet olvastam, ami a lelkem fenekéig megrázott. Azóta úgy furdal a belső kisbíró, mint a redves fát a szu. Vissza akarom szerezni a lelkem békességét. Az első lépést már megtettem azzal, hogy töredelmesen bevallottam önnek a bűnömöt. Már ezzel is nagy megkönnyebbülést szereztem magamnak. De nem állok meg a féluton. Innen egyenesen megyek a királyi ügyészséghez és feljelentem magamat.

Azzal Domokos ur felállott és hősies elszántsággal tartott az ajtó felé.

A vezérigazgató szédült. Lelki szemei előtt rémképek kavargtak. A botrány! A részvényesek fölháborodása! Az újságok lármája! Rettenetes, irtózatoss! . . . Nem, nem, ennek nem szabad megüörténni. Látta, hogy a pénztáros már az ajtó kilincsére tette a kezét. Hirtelen rákiáltott, mint a vakra, aki a mélység felé halad.

— Megálljon. Hová akar menni?

Domokos bácsi a martirok szelid önmegadással felelte:

— Az ügyészséghez.

— Oda ám, a pokol fenekére. Hát mit akar maga? Nem elég, hogy ötvenezer forintot elsikkasztott, egészen tönkre akarja tenni az intézetet, amely önt a keblén melengette? Hiszen ha ez a szörnyűség nyilvánosságra jut: a

takarékpénztár hitele végképp megrendül. A betevők megrohanják, a visszelszámolást fölmondják . . . Összezsápnak mindnyájunk feje fölött a hullámok. Hát ezt akarja?

— Mondtam már, hogy mit akarok.

— Megszállott a bűnbánat. Vezekelni akarok.

— Hát vezekeljen otthon, csendesen, a négy fal között. Hintsen a fejére hamut. Mit bánom én. De ne csináljon világraszóló botrányt!

Domokos ur szilárd maradt, mint egy antik római.

— Az nekem nem elég. Azzal az én lelkiismeretem meg nem nyugszik. Én el akarom szenvedni a büntetést, amit busásan megérdemeltem. Én börtönbe akarok menni!

A vezérigazgató kérésre fogta a dolgot:

— No, no, öregem. Én elismerem, hogy ez szép magától. Ön igazságos ember. Jellem — ezt becsülöm önben. És méltányolni fogja bizonyára az igazgatóság is. De hát ne csináljon bajt másoknak is, akik önnek mindig jó barátai voltak. Különösen nekem, aki keresztvize tartottam legutolsó kicsinyét. No, hát csak semmi heveskedés, kedves komám. Hütsen be azt a nagy bűnbánatot még egy pár napra . . .

Domokos bácsi végre is megszánta az ő kedves keresztkomáját:

— Üsse a part nem bánom. Hadd lássák, hogy jó ember vagyok. Hogy van szívem. Pár napig várok; de aztán föltarthatatlanul megyek az ügyészséghez. Mert az én lelkiismeretem . . .

Az igazgató ur egy óriás, pirosöves szivaruddal bedugta a pénztáros száját s —

azután sietett összetrombitálni az igazgatóságot és a felügyelőbizottságot. Az igazgatóság persze megrémült; a felügyelőbizottság még pláne megrémült! A rovincsolás, hétszázéves titok leple alatt, azonnal megindult s csakhamar kétségtelenül megállapították, hogy az öreg ur valót beszélt. A hiány meghaladta a százezer koronát. Hogy nem vették ezt eddig észre? De hát ezen eb gondolat volt, hogy valahogy a világ számára ne kerüljön a dolog. Evégett első sorban a bűnbánó pénztárossal kellett elintézni a dolgot.

A vezérigazgató vállalta magára, hogy a komája fejével okosan beszél.

— Nézze, komám uram. Bizonyára belátja, hogy az intézetnek érdeke, hogy skandalum ne legyen a dologból. Ön persze sajnós, nem maradhat a hivatalában . . .

— Hiszen én nem is akarok a hivatalomban maradni. Én vezekelni akarok a börtön fenekén.

— Hagyjon már békét ezzel az ostobasággal. Az igazgatóság eléll a bűnvádi följelentéstől — hát akkor mért erőszakoskodik? Szépen nyugalomba vonul és punktum . . .

— Nyugalomba vonulok? De hiszen még nem kaphatom meg a teljes fizetésemet.

— Hogyan? Ön sikkasztott és a teljes fizetésével akar nyugalomba vonulni?

— Persze. Hát még ennyi kárpótlásom se legyen, ha már nem tehetek eleget a lelkiismeretemnek?

Az igazgató ur az ajkát harapdálva járt a süppedő szőnyegen föl és alá. Ismét föl-

miniszterelnök öt csak holnap, vagy holnapután fogadja a király. Félhivatalosan még mindig görcsösen ragaszkodnak ahhoz a nevetséges kijelentéshez, hogy a miniszterelnök mostani bécsi tartózkodása alatt semmiféle döntő kérdések nem kerülnek szőnyegre.

Kereskedelmi Múzeum Nagyváradon.

A Bmke programja.

A Bihar megyei Magyar Közművelődési Egyesület a múlt hóban alakult meg. Ez az alakulás csak épen ahhoz volt szükséges, hogy alapszabályokat készítsenek maguknak s hogy a törvényes kereteket megszabják. Az egyesület főbb szerveinek megalakítása még január és február hónapokban fog megtörténni.

A szervek legfontosabbika lesz a kereskedelmi szakosztály. Ez a szakosztály nem új a kultur intézmények keretében, mert megtaláljuk azt csaknem mindeniknél. Ezeknek a programja azonban igen kis méretű s olyan célokért munkálkodnak, ami nem lendíti fel a magyar kereskedelmet. Inkább kisebb segélyezéseket eszközöl és ez által mintegy előmozdítja a kereskedelem tespedését.

Ez ideig még egyetlen egy közművelődési egyesület sem vetett fel olyan eszmét, mely lényeges javulására szolgált volna kereskedelmünknek. Az eddigi kormányok és más illetékes faktorok pedig inkább voltak elfoglalva más aktuális dolgokkal semhogy azon fáradoztak volna, hogy a hazánkban kiaknázott eszközöket alkalmasan kiaknázták volna és belső kereskedelmünket s ennek ikertestvérét az ipart fellendítették volna.

A tulipán mozgalom lett volna hivatva eme fontos nemzetcélokat megvalósítani, azonban nem érte el a kívánt eredményt, mert a magyar népben meg van az a régi bizalmatlan rossz szokás, hogy az idegen gyártmányokat szivesebben vásárolja mint a hazaiakat, tehát nem szeret áldozatot hozni. A jelenlegi mozgalomnak tehát olyannak kell lenni, mely a ma-

villantak előtte a rémképek: a vizsgálat, a botrány!

— Vigye el a tatár! Hát megkapja a teljes fizetését. De akkor aztán hallgasson, mint Nagypénteken a harangok!

Domokos bácsi jószágosan bölintva állott meg a főnök ur előtt:

— Hát nézze, igazgató ur. Én tekintettel vagyok arra, hogy lelki rokonságban is vagyunk. Tekintettel vagyok arra, hogy ön is családos ember. Nem bánom, lemondok a vezeklésről; lemondok a börtönről. Befogom a számát halálígg. Hanem a teljes fizetésem ellenül még egy szivességet kérek az igazgató urtól. Van önnek otthon egy gyönyörű tajték-pipája, amire régen fáj a fogam. Adja azt nekem ajándékba, szives emlékül. Akkor aztán — itt a kezem, nem békaláb. Ne mondják, hogy Domokos bácsinak nincs szive . . .

S Domokos bácsi kezét nyújtott a vezérigazgató urnak, aki azt meghatva rázta meg s készséges örömmel ígérte meg, hogy még aznap a lakásán lesz a drágalátos tajték-pipa . . . Jó egészséggel szivja még sokáig!

A történet morálja.

S most még csak az van hátra, hogy az erkölcsös történetek íróinak mintájára e kedves mese tanulságát levonjuk. De arra talán nincs is szükség, mert hisz e történetből világosan kitűnik, hogy az igazi bünbánat, a töredelmes magába szállás, a jó lelkiismeret elveszi méltó jutalmát e földön.

Sas Ede.

gyar árukat versenyképesekké tudja tenni az idegen terményekkel. Ez óriási munkát és lát-szólag óriási áldozatot igényel.

A Bihar megyei Magyar Közművelődési Egyesület pedig vállalkozott erre, hogy megvalósítja ha nem is az egész országra, de egyelőre a tiszántuli részeken beleértve az erdélyi és délnyugati részeket is. Hogy terve sikerülni fog arra elég garancia az is, hogy megtalálta a kellő lépést, mely föltétlen eredményre vezet. És ez a *Kereskedelmi Múzeum*.

Egyelőre még beláthatatlan ennek az igen fontos intézménynek felállítását nyomon követő eredménye. Kétségtelen azonban, hogy a felállítást követő első tíz év már nagy eredményeket fog produkálni. A Kereskedelmi Múzeum mindenestre állami támogatással lesz megvalósítva s feladata nem külkereskedelmre, hanem a belsőre fog irányulni.

Nagyváradra is nagy jelentőségű lesz ez az intézmény, mert Nagyvárad kereskedelmi kulcsvárosa Erdélynek s a múzeum megvalósítása által jelenlegi kereskedelmi, tekintve a kedvező helyzetét egy év tized alatt remélhetőleg igen nagy emelkedést fog elérni.

A Bmke tehát ilyen program mellett nagyon is léjogosult s annak támogatására mindenkinnek egyaránt érdeke.

A múzeum programja már kidolgozás alatt van és pedig egy kiváló kereskedelmi szakférfi kezében. A tervezet a szakosztályok megalakulása után azonnal a kereskedelmi és iparügyi szakosztály elé fog kerülni, mely a megvalósítás iránt azonnal akcióba lép.

A délolaszországi pusztulás.

A mentési munkálatokkal együtt megindult az egész világon a segélyakció. X. Pius pápa egy millió lirányi adományán kívül 500 menekülő betegnek kórházat állított a vatikánban, a pápai árvaházban pedig ezer gyermeket vesz fel a két sujtott tartományból s azokat ott teljesen felnevelik.

Érdekes részletek kerülnek naponkint felszínre. A messzinai érseket, ki kápolnájában volt elalélva, — sikerült megmenteni.

Budapest főváros 30.000 koronát fog adni, illetőleg ennyit indítványozott a tanács. A Pázmány Egyet 300 koronával gyűjtést indított a rombadőlt templomok, szemináriumok s más egyházi intézetek ujjaépítésére.

A mentési munkálatok.

Messina, január 5. Palermó és Messina között a vasuti összeköttetés újra helyreállt. A kikötött hadihajók és kereskedelmi gőzösök zsufolásig megtöltik. A segélyakció ma már jobban van szervezve. A kevésbé szenvedett külvárosok lakosai között élelmiszereket osztottak szét.

A palermói, génuai és egyéb városok tűzoltósága élénken részt vesznek a mentési munkálatokban. Fulci Nikola képviselő holttestét megtalálták a romok alatt. A romok eltakarítása közben egy papagáj hangját hallották. Kutattak azon a környéken és egész családot életben találtak meg.

Egy másik családot csekély sérülésekkel emeltek ki a romok alól. A gyöngye földiöké-

sek még egyre érezhetők, ezek következtében a megrongált házak végkép összeomlanak. A romokat fertőtlenítő szerekkel fecskendezik be, — hogy a hullaszag káros hatását ellensúlyozzák.

A segélyakció.

Newyork, január 5. Az Amerikai Vörös Kereszt Egyesület a római bizottságnak táviratilag 390.000 dollárt küldött egy gőzös kibérlésére, hogy élelmiszereket vigyen a földrengés sujtotta vidékre és szállítsa onnan el a menekülőket.

Washington, január 5. A kongresszus összesen 800.000 dollárt szavazott meg az olaszországi károsultaknak. A Messzinába küldött élelmiszerek és egyéb segítőszerek 300.000 dollárnyi értéket képviselnek.

Róma, január 5. Messzinából jelentik: A Banca Commerciale pincéjében három fegyencruhát találtak. A bank aranykészletéből eltűnt husz millió lirát megtalálták. A Banca d'Italia letéiteit sikerült a tüztől elszigetelni.

Róma, jan. 5. Messzinából jelentik: A városháza előtt, hol a sebesülteket bekötöztetik, halottak és sebesültek nagy össze-visszaságban hevernek. Az orvosok munkáját nagyon megnehezíti, hogy a kötszerek és orvosszerek távolról sem állanak olyan mértékben rendelkezésre, mint azt az óriási szükséglet megkövetelné. Sok sebesültet emiatt narkózis nélkül kell amputálni. Ami az orvosok idegeit is próbára teszi. A városban kő-kövön nem maradt. Azt a csatornát, mely Messinát középen kettészeli, a törmelék egészen megtöltötte. Az utcákon a törmelék az emeletig ér. Mindenfél kutyák által megrágcsált holttestek és hullarészek hevernek halomszámra a romhalmokon. Eddig 20.000 halottat temettek el és még 40.000 vagy ennél is több várja az eltakarítást. A rohadó hullák borzasztó szaga egészen megfertőzte a levegőt és az embereket és állatokat egyaránt elűzi a pusztulás színhelyéről.

Messzinát fölépítik.

Róma, január 5. Orlando igazságügyminiszter egy interjuban kijelentette, hogy Messzinának újra kell épülnie és felsorolta azokat az intézkedéseket, a melyek az igazságügyi kormányzat ujjászervezésére a tulajdon viszonyok rendezése céljából szükségesek. A miniszter a tengerészek s a katonák önfeláldozó működéséről a legnagyobb dicsérrel szólt. Ha valaki figyelmezteti őket, hogy hangot hallott, rögtön a mentési munkálatokhoz fognak és egész éjjeleken át dolgoznak. A királyról azt mondta a miniszter, hogy megrongált vagy beomlással fenyegető házakba ment anélkül hogy ügyet vetett volna rá, hogy mily veszélynek teszi ki magát. A király sajátkezűleg kötözött be sebesülteket és segítségére volt az orvosoknak az operációnál. A miniszter aután Messina ujjaépítésére tért vissza és hangsúlyozta, hogy helyesebbnek tartja, hogy helyesebbnek tartja, ha a várost magánkezdeményezésből építik ujja. Az állam abban a helyzetben lesz, hogy igen kedvező feltételek mellett bocsáthat pénzt rendelkezésre.

Róma, január 5. Messzinából jelentik, hogy a városháza még mindég ég. Hatalmas gőzfejkendők óriás vizsugarakat lövelnek az égő katlanba, de nem tudják a tüzet eloltani. Minduntalan óriási tűzlángok szállnak ki az épületből és szerte szét szórják a leváltár égő iratait Időközönkint tompa moraj hallatszik a

földből. A földrengés ez, a mely december 28-ika óta huszonöt-ször megismétlődött.

Róma, január 5. Hihetetlen a megmenekült embereknek magatartása. Ezek ugyanis oly közömbösen viselkednek, hogy a mentési munkálatokra puskatással kell őket kényszeríteni.

Róma, január 5. Egy angol hadihajó a katasztrófa közelében állott, amikor olasz kereskedelmi hajó haladt el a közelben. Az angol hajós kapitány felszólította az olasz hajó kapitányát, hogy a hajót mentési munkálatokra bocsássa. A kereskedelmi hajó azonban minden figyelem nélkül tovább ment. Az angol tiszt ez a vakmerő nemtörődomsége az olasz kapitánynak annyira felháborította, hogy az ágyuit éles golyókra tölthette meg és kijelentette, hogy még egy hasonló esetben lövetni fog.

Budapest 30.000 koronát ad.

Budapest, jan. 5. Magyarországon is megmozdult a részvét az itáliai rettenetes katasztrófa áldozatai iránt.

Hírlik, hogy az országgyűlés nagyobb sumrát fog megszavazni a sujtottak számára. De addig is, míg összeül a Ház, Budapest előljár a jó példával.

A tanács mai ülésén, ugyanis, Bárczy István dr. polgármester utasítására Almády Géza tanácsnok javasolni fogja, hogy terjeszsen a tanács indítványt a közgyűlés elé, hogy szavazzon meg *harmincezer* koronát a déliolasz-orosz földrengés áldozatainak.

Ezt az indítványt a csütörtöki közgyűlés elé terjesztik.

Bécs városa tudvalevőleg csak huszezer koronát adott e célra.

UJDONSÁGOK.

* **Vizkereszt ünnepe.** Ma ismét ünnepet ül a róm. katolikus egyház, Vizkereszt napját. Háromkirályok ünnepének is nevezik e napot, annak emlékére, midőn a keleti csillag által vezetve, a három király ajándékokkal kedveskedve felkeresték a kisded Jézust s leborulva imádták. A templomokban már tegnap délután végezték a vizszentelést, azonkívül szokásos az ajtók fölé az évszámot és G. M. B. (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) betűket felírni a három király emlékére. A templomokban ünnepélyes istentiszteletek lesznek. A székesegyházban ma délelőtt 9 órakor *Fetser* Antal felsz. püspök tartja a szentmisét s dr. *Mazurek* Gyula egyházmegyei hivatali iktató szent beszédet mond.

* **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Laczák* Kálmán biharvármegyei kir. tanfelügyelőségi tollnokot segédtanfelügyelővé nevezte ki.

* **A városi tisztviselők előlege.** Nagyvárad városának szabályrendelete van arra vonatkozólag, hogy a városi tisztviselők és alkalmazottak a városi pénztárból fizetésük 20 százalékig terjedő előleget kapnak. A szabályrendelet azonban csak azokra vonatkozik, akik nyugdíj igényvel bírnak s így a nem nyugdíjasok nem juthatnak előleghez. Egy felmerült eset alkalmából a város törvényhatósága utasította a tanácsot, hogy a szabályrendelet módosítását dolgozza ki. Dr. *Thury* László városi főügyész a szabályrendeletet már kidolgozta s beterjesztette a városi tanácshoz. A módosításban az is bennfoglaltatik, hogy a vá-

ros nem a fizetés 20 százalékát, hanem 2—3 havi fizetést állapítson meg előleg gyanánt.

* **A románok karácsonya.** A gör. kath. és gör. keleti egyház holnap, csütörtökön üli meg az Üdvözítő születésének emlékeztétét: Karácsony ünnepét. Az összes templomokban nagy egyházi pompával tartják meg az ünnepi istentiszteleteket. A nagyváradi görög szertartású katolikus székesegyházban ünnep első napján, csütörtökön délelőtt 9 órakor dr. *Rada* Demeter püspök tartja az ünnepélyes szentmisét s ez alkalommal négy végzett növendéket áldozárrá szentel. A szentbeszédet dr. *Laurán* Ágoston pápai praelatus tartja. Ünnep másodnapján, pénteken délelőtt az olasz-keleti gör. kath. szemminárium templomban lesz ünnepélyes szentmise és prédikáció. A gör. keleti u. n. holdas templomban ünnep első napján *Mangra* Vazul vikárius misézik s prédikál. — Román polgártársainknak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

* **A városi közpénzek elhelyezése.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a január 14-iki közgyűlésén a költségvetéssel kapcsolatban határoz afelött, hogy a város közpénzeit mely pénztintézetben helyezi el gyűmölcsösztetés céljából. A pénzügyi szakbizottság és a városi tanács javasolják, hogy ezuttal is az eddigi öt nagyváradi pénztintézetet jelölje e célból Nagyvárad város törvényhatósága. Tegnap még két nagyváradi pénztintézet: a Nagyváradi Hitelbank és a Magyar Bank adtak be kérvényt a törvényhatósághoz az iránt, őket is vegyék be az öt pénztintézet mellé, a közpénzek elhelyezésénél. A Magyar Bank kérvényét *Erőss* Rezső az igazgatósági elnök és *Karländer* Ede vezérigazgató irták alá, hivatkoznak a banknak két éves fennállása alatt kifejtett tevékenységére s esatolják az intézet két évi mérlegét.

* **Mi lesz a Bottó-hagyatékkal?** Néhai *Bottó* Ferenc volt nagyváradi ügyvéd végrendeletében vagyonát egy Nagyváradon felállítandó főiskolára hagyományozta. A jórészen kint levő követelésekből állott hagyatékot már behajtották s a mintegy 150.000 koronára rugó összeget Nagyvárad városa letétbe helyezte a kir. adóhivatalnál. Azóta a dolog alszik s a város nem igyekszik, hogy ezen összeget valami más uton gyűmölcsösztesse, addig is, amíg rendelkezésük megfelelően, vagy más megengedhető módon intézkednek. Így pedig évenként körülbelül kétezer korona összeget veszít a város, illetve a hagyaték, kamatkülönbözöt címen s eddig már *tíz-száz* koronánál nagyobb kamatkülönbözöt-vesztés. A kir. adóhivatal ugyanis a letétekért csak 3 százalék kamatot fizet, holott akár 4 százalékos állampapírban, akár kamatozó betétben legalább 4—4 és fél százalék kamatot hozna a hagyaték, tehát ezekkel többet, mint amit az állampénztárból ma kap a hagyaték. A városi tanácsnak már régen gondoskodni kellett volna a hagyaték rendezéséről, mert az ilyen hosszas húz-vona nem alkalmas arra, hogy bizdítólag hasson bárkire is, hogy a város kezelésére bizonny alapítványokat és hagyományokat.

¶ * **Egy négy éves menyasszony halála.** Szerencsétlen kimenetellel végződött tegnap Berettyó-Szent-Márton községben négy kis gyermek játéka. *Aranyosi* Gábor 4 éves Rózsi-kája a nagyanyjához ment át, ahol több kis gyermekkel házasságosít játszott. A négy éves kis Rózsika volt a menyasszony. Amikor a játék felében tartott a kisleány birtelen rosszul lett s összerogyott. Megijedt társai sikoltani kezdtek s az összerutott emberek orvost hívtak.

Mire az orvos megérkezett a kisleány már halott volt. Az orvos színvesszélhűdést konstatált a halál okául.

* **Biharmegye közigazgatási bizottsági ülése.** Biharmegye közigazgatási bizottsága ma kellene hogy ülést tartson. Ma azonban Vizkereszt ünnepe van s e miatt az ülést a jövő szerdára halasztották.

* **Kirendelés.** Az igazságügyminiszter *Buzás* Arpád élesdi kir. járásbírói, önálló működési körrel felruházott betétszerkesztő irnokot a nagybányai kir. törvényszékhez, mint telekkönyvi hatósághoz rendelte ki.

* **Tartalékos hadnagyok kinevezése.** A már közlöttéken kívül a 37. József ezredhez még a következők nevezettek ki tartalékos hadnagyokká: Klein Ábrahám, Mészáros Aladár, Erdős Zsigmond, Lippert Béla, Medvigy István, Karmos Manó, Töpfer Pál, Fenyő Vilmos, Stauber Richárd, Schvarcz Antal.

* **A kórház utcai vasúti-híd kibővítése.** A kórház-utcai vasúti-híd kiszélesítése ügyében tegnap délelőtt tartották meg a helyszíni bejárást, amelyen a keresk. miniszter képviselőjében dr. *Finácsy* Gyula min. titkár elnökléte alatt jelen voltak: az államvasut képviselőjében *Fármay* üzletvezető Kolozsvárról, a helyi osztálymérnökség, továbbá Nagyvárad város képviselőjében *Bordó* Ferenc főjegyző, *Gerb* Ármín főkapitány és *Köszeghy* József főmérnök. A bejárást során a város képviselőjében jelen voltak 19,250 korona hozzájárulási összeget biztosítottak a város részéről. Így a megegyezés létrejött s a minisiteri küldött nyomban meg is írta az engedélyt az építkezésre. Az építkezés révén, mely a közel napokban megkezdődik, a hid nyílása 12 méterre bővül s így a kórház utcai forgalom nagyot nyer ez által.

* **Huszonöt év a hírlapírás szolgálatában.** A vidéki hírlapírás orsz. szövetsége nevében Szávay elnök és Palócz László titkár meleg hangon üdvözölte a szövetség örökös tagját, *Kuszkó* István kolozsvári író abból az alkalmából, hogy hírlapírói működésének 25 évét elérte. Az iratban elmondja, hogy egy véletlen körülményből értesült a szövetség erről. Örömmel üdvözlik és elismeréssel adóznak értékes működéséért és a napi sajtóban kifejtett jeles tevékenységéért, mert tudják, hogy mindenkor a tiszta közérdek szolgálatának nemes irányát követte. Szerencsét és új sikereket kíván a szövetség *Kuszkó*nak továbbra is a hírlapírás tövises pályáján, melyen már eddig is sok elismerést aratott. A szövetség *Bartha* Miklós munkái után értesült az évfordulóról. *Bartha* 1884. végén adta közre akkori tanítványának *Kuszkó* Istvánnak egy szilveszteri tárcáját. *Kuszkó* ez időtől kezdve a közművelődés, közgazdaság és a társadalmi élet terén hasznos munkát végzett. Ő alapította az Országos Történelmi Ereklye-Muzeumot. Tevékeny része volt Erzsébet királyné kolozsvári emlékei megalkotásában is. Erről egy diszalbumot is állított össze, melyet Ő felsége a királyi család könyvtára részére ellogadott s ezért legmagasabb köszönetét nyilvánította.

* **Rejtélyes elgázolás.** Tegnap délelőtt tíz óra tájt a Rákóczi-uton a Muzeum-utca torkolatánál egy fausi szánkó elütött egy öreg asszonyt. A szánon ülő ember szájára tette az eszméletlen állapotban levő nőt s egyenesen a Biharmegyei kórházba vitte. Itt a kórházi heteseknek átadta, maga pedig gyorsan elhajtott. Az asszony magához tért ugyan, de nem lehet kihallgatni, mert nem felel a hozzá intézett kérdésekre. Egyébként *Hölzl* Viktória a neve, 82 éves, ki Unta Jakabné nevű leányánál lakik évek óta. Az öreg nő nemcsak iszákos, házsártos és süket, hanem aggkori elmeegyenségben szenved és beszámíthatatlan is. Sérülése könnyebb természetű.

* **Öngyilkos bérkocsi tulajdonos.** Gonda Lajos 67 éves bérkocsi-tulajdonos Damjanich-u. 3 sz. a. istállóban tegnap reggel felakasztotta magát. Mire rátaláltak, már nem volt benne élet. Tették oká az anyagi gondok. A hullát lakására vitték hozzátartozói.

* **Rendőri hírek.** *Hirtelen halál.* Tegnap reggel a Baross utca 4 sz. ház istájlójában holtan találták Marozsán Péter alsólugosi születésű 40 éves napszámost. A halál oka megállapítása végett bevitték a hullaházba. — *A tántorítatlan udvarlók.* Tegnap hajnalban a Szacsavay-utca 45. sz. házba beállítottak Horváth Lajos gyógyszerári laborás és Andor László bolti-szolga, akik a házban lakó egyik cselédhez zörgettek be. Miután a leány nem engedte be a gavallérokat, ezek nagy lármát ütöttek és az ablakokat is beverték. Eljárás folyamatban van ellenük. — *Tolvaj lakó.* Grósz Mózes gyári munkás szállásadójának, Lőrincz Mártonnének Gilyányi-utca 16. szám alatti lakásáról egy havi házbér-tartozással és 2 nagy párnával (32 kor. értékben) újév reggelén megszökött. A rendőrség a nyomozást megindította.

* **Iparosmesterek könyvvezetési tanfolyama.** A magyar kir. technológiai iparmúzeum kizárólag a *ruhászati* (szabó, cipész) *iparköréből* két hónapra terjedő könyvvezetési tanfolyamot rendez, ha arra legalább 15 hallgató jelentkezik. Előadások vasárnap d. u. 3—5 ig és csütörtök este 7—9 ig tartanak. Tandíj 2 kor. A beiratások jan. 10 ig mindenkor d. u. 4—6-ig alulírottánál eszközölhetnek. A tanítás jan. 15-én veszi kezdetét. Nagyvárad, 1909. jan. 5. *Szűcs* Izsó, iparisk. igazgató.

* **Értesítés.** E hó 9-én este a *Pannonia* éttermében a helybeni Montó Egyesület javára jótekonycélú *Tomásovási* rendezték. A nyere-ménytárgyak Büchler Ferenc ur butor kereskedésében megtekinthető. Amelyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja *Czipóth Ferenc*, a Pannonia-étterem bérlője.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda délután: Csókkirály, este: Náni.

Csütörtök: Velencei kalmár.

Péntek: Tatárjárás.

Szombat: Paraszbecsület. Harag.

Vasárnap délután Sultán. Este: Pádua hercegnője.

A velencei kalmár.

Igazi művészek legszebb ambíciója: Shakespeare-t jól játszani. S ehhez valóban tehetség és tanulmány kell. Tehetség kell Shakespeare jellemének megértéséhez és tolmácsolásához, a tanulmánynak, elmélyedésnek pedig azt kell célul kitűznie, hogy Shakespeare-t a maga rég meghaladott színpadi technikájával élvezhetővé tegye a modernségére annyira kényes mai színpadon is.

Shakespeare darabjainak technikája ma már naivnak tűnik fel; a mi örökbecsű bennük: az a jellemző erő, a drámai cselekvény visszavezetése az emberi lélek indulataira. Minél jobban távolodunk technikájától, annál inkább csodáljuk emberismeretét, jellemfestő erejét. A színésznek is csaknem kizárólag a jellemfestésre kell helyeznie a súlyt. Ha eltalálja azokat a végtelen finomságu árnyalatokat, melyekből Shakespeare a maga jellemeit megalkotta s megannyi egyéniséggé formálta, akkor biztosan van az előadás sikere is. Shakespeare színészi tanulmányozása tehát csaknem kizárólag jellemtanulmány. Ez teszi legjobban próbára a tehetséget — de ez eredményezi aztán a legérdemesebb színpadi sikereket is.

A velencei kalmárnál különösen aktuálisak a fent elmondottak. Az egész darab Schylock,

a köszívü, kapzsi zsidó körül forog. Ha ezt a hatalmasan megrajzolt jellemet a színész nem éri fel tehetséggel, kacagás a vége. Fél siker itt nincs: vagy teljes siker, vagy bukás. Nálunk *Sik Rezső* a legteljesebb sikert biztosította. A mit kiemeltünk a Schakespearebe elmélyedő színész jellemtanulmányairól az mind ráillik *Sik Rezsőre*. *Shylockja* tökéletesen érthető, minden szertelen vonásával harmonikus egyéniség. Az egész jellemnek alapvonásául ki tudta emelni az Antonio elleni törésben kicsucosodó kereszténygyűlöletet, a melyet csak fokoz leánya megszöktetése. E körül csoportosul a kapzsiság, a hatalmassal szemben a megalázkodás (V. felvonás!), a gyengékkel szemben kegyetlenség, a gyanakvás (a kulcsok átadása az I. felvonásban), az álszenteskedést stb.

Mindezeket *Sik* a kellő helyen hol a hang színezésével, hol arójátékkal, hol egy mozdulattal pompásan kifejezésre tudta juttatni. Maszkja, mozdulatai, hanghordozása, mind tökéletesek s az V. felvonásban valósággal feszült érdeklődést tudott ébren tartani a különben jól ismert darab iránt. Ez az V. felvonás volt alakításának fénypontja s méltán kapott nyílt színen őszinte, meleg tapsokat. Igaz örömmel jegyezzük fel a törekvő fiatal művészek e szép sikerét.

A többi szerep ugyyszólván epizód szerep; azért mégis megkivánja a lelkiismeretes készülést, amiben nem is volt hiány. *Hevesi Mariska* (Portia) bájos jelenség volt s az V. felvonásban ügyesen is játszott. A 3-ikban tulságosan a színpadnak beszélt s ezért néha a nézőtérben nem lehetett hallani. *Géson Gyula* egy suhanc epizód alakját játszotta sikerrel. *Tóth Eleknek* is pár szavas szerepe jutott, de jól kiaknáta s derűtséget tudott kelteni. *Hevesi Gusztó*, *Beregi, Dési, Krasznai* mind kivették részüket a sikerből.

Közönség közepes számmal; a darab további előadásain érdemes lesz többen is megjelenni — már t. i. a kinek érdeke van a komoly művészet iránt.

EGYESÜLETEK.

Tisztújítás a beóli kaszinóban. Beóben tegnap tartotta meg a kaszinó a tisztújító közgyűlést. A közgyűlésen az elhunyt *Éder Géza* főszolgabíró helyébe *Ferencsi Ödön* püspökségi főerdészt választották meg előkül, alelnökül pedig *König Ernő* gyógyszerészt.

ÁVIRATOK.

Balkáni események.

Bécs, jan. 5. Ma már illetékes helyről is megerősíti azt a hírt, hogy *Forgách gróf* belgrádi követünk ultimátumot adott át a szerb külügyminiszternek. Az ultimátum határideje ma jár le és ha a válasz nem lesz kielégítő, úgy *Forgách gróf* azonnal elhagyja Belgrádot. Monarchiánk tudvalevőleg azt követeli, hogy a szerb kormány *Milovanovics* provokáló beszédéért bocsánatot kérjen.

Belgrádi követünk elutazása természetesen a diplomáciai viszony megszakítását jelentené, amit a tavasszal valószínűleg komolyabb események fognak követni.

London, január 5. A *Times* írja: *Milovanovics*, ki hatást akart hallgatónál a *skupstinában* elérni, nézeteikkel és szen-

vedélyeikkel nem ellenkezhetett. Lehet, hogy a súlykot kissé elvetette, de ha hibát követett el, megfelelő elégtételt fog adni és Ausztria-Magyarország ezt gyorsan el fogja fogadni.

Bécs, január 5. *Forgách gróf* belgrádi követünk *nem ultimátumot ad át* a szerb kormánynak, hanem magától a külügyminisztertől kéri beszédjének hiteles szövegét. Csak ha ezt a szöveget *Aehrenthal bárónak* bemutatja: következik a külügyi kormány erőlesebb lépése.

A külügyi kormány most azon fáradozik, hogy Szerbiát és Montenegrót izolálja s e szándéka keresztülvitelében *Bülow* kancellár segítkezik neki.

A székesfehérvári postarablás.

Székesfehérvár, jan. 5. *Kern István* né, a gyilkos feleségét átkisérték az ügyészséghez, mert az a gyanu van ellene, hogy tudott a gyilkosságról. Az asszony ugyan állhatatosan tagad s azt mondja, hogy az ura durván bánt vele, s hogy édes leánykájával rettegtek tőle, s véresre verte. Az újságíró megkérdezte, hogy sajnálja-e az apját. A kis lány azt felelte, hogy nem. Legalább nem kiozza őket. A gyilkost ma fogják eltemetni pap és beszertelés nélkül. A postatisztet nagy pompával fogják eltemetni. Budapestről 300-an mennek le, a posta és táv-írdazenekar is. Beregit és Szajkót előléptették altisztekké.

A harcok Perzsiában.

Teherán, január 4. A tegnapi nap folyamán Ispahanban időnkénti megszakítással folyt a küzdelem mindaddig, amíg a *Bachtiar-párt* részéről erősítések érkeztek, amelyek az elégedetlenek táborát észrevehető fölénybe helyezték. Több katoná az angol konzulátuson keresett menedéket. A kormányzó palotáját a város lakói kifosztották. A kormányzó visszalépett és helyébe a *Bachtiarok* vezére kiáltotta ki magát izpahani kormányzónak.

KÖZGAZDASÁG.

Biharvármegye szőlészete.*)

Közlő: *Pammer Jenő*, szőlészeti és borászati felügyelő.

Biharvármegyének a filoxeravész előtt 18.951 kat. hold szőlője volt, melyből 17.295 kat. hold kötött talajra, 1656 kat. hold immunis homoktalajra esett. A filoxeravész a vármegye szőlőinek zömét aránylag rövid idő alatt — 1883-tól 1889-ig teljesen megsemmisítette.

Az elpusztult szőlők jövedelmére utalt birtokosság a felújításhoz azonnal hozzáfogott s azt nagy erővel keresztül is vitte. Szőlők gyors felújítását azon tény segítette elő, hogy Biharvármegye közönsége *Diószegen*, néhai *gróf Zichy Ferenc* által ingyen használatra bocsátott 5 kat. területen, közhasznú amerikai anyatelepet létesített s ennek vesszőhozamát 10 éven át a szegényebb kisgazdák között ingyen osztotta ki. Tehát a nép a felújítás főanyagához, az alanyvesszőhöz, ingyen jutott hozzá.

A bihardiószegi vinceriskola a vármegyei gazdasági egyesülettel karöltve gondoskodott arról, hogy a kiosztott alanyvessző helyesen, célirányosan használtassék fel: ugyanis Biharvármegyén több éven át, több napra terjedő nagyobb szabású utiköltség-átalánnyal és jutalomdíjakkal segítkezett szaktanfolyamokat

*) A Borászati Lapok jubileumi emlékfüzetéből.

rendezett, úgy hogy ma már az elpusztult szőlőkől 10160 kat. hold újított fel; ezen kívül még 2154 kat. újabb telepítésű homoki szőlő létesített. A felújítás keresztülvitele által a klszgdák állandó jövedelemhez, jóléthez jutottak, míg a napszámos osztály állandó, biztos keresetforrást nyert. A munkáviszonyok legutóbbi 2—3 év alatt az amerikai kivándorlási ház és szakszervezetek következtében napról-napra rosszabbakká váltak.

Borfogyasztás meglehetősen tért hódított. Sajnos azonban, a vármegye elvesztette borfogyasztóinak egy nagy részét azért, hogy sikvidéken, ahol eddig szőlőművelés nem volt, a magyar gazdák szőlőtelepítéshez fogtak, bortermelőkké lettek.

Szőlők felújítása bortermelési cézzal történt, emiatt csemegeszőlő elenyésző kevés termeltek, ez is főleg a vasuti állomások és a városok közelében fekvő szőlőkben. A szőlővesszőkereskedelem még ezélt 5—6 évvel is igen élénk volt, hasonlóképpen az oltványtermelés és kereskedelem is. Azonban a kereslet hiánya miatt beállott árbanatlás következtében ma már minimumra csökkent. Azonban Diószegen folyó évben is 2—3 millió fásoltvány készült, melyet romániai vesszőkereskedők 10—12 fillérjével szednek össze. Biharban az újtelepítésű szőlők évi termés hozamát nagy átlagban 12—15 hl. re lehet becsülni, mely alacsony termésátlag onnét származik, — hogy igen sok a rossz, meg nem felelő alanyra telepített visszaesett szőlő.

A közelmúlt években a borértékesítési viszonyok eléggé jók voltak. Folyó évben azonban a szokatlan nagy termés dacára a borárak kedvezőleg alakultak ki (22—25 korona), azonban a kereslet még mindig lanya. Érmelléknek nagy szerencséje az, hogy bora tulsavamu jellegű lévén, miért e borra borkereskedelemnek savszegény hegyi, de főleg a homoki borok házasítása céljából mindig szüksége lesz; mivel az országban sehol sem terem ily tulsavanykás bor, azért jövőben is Érmellék borának értékesítése is biztosnak tekinthető.

Pincekezelés mustkészítésre és egy-két fejtésre szorítkozik, mert a boroknak kereslete nincs, így a borkészítés és vele kapcsolatos rendszeres borkészítés sem fejlődött ki.

Biharvármegyének fontosabb bortermő helyein a felújítás majdnem teljes befejezést nyert, a homokon pedig az alkalmas területek már mind szőlővel rakattak be; így itt újabb telepítésről már alig lehet szó. Jövőben az újabb telepítések inkább visszaesett szőlők felújítására fognak szorítkozni.

A vágóhid forgalma. Nagyváradon a múlt esztendőben a közvágóhídon 7780 szarvasmarhát, 4130 borjút, 753 bivalyt, 63 bivalyborjút, 1963 juhot, 8211 bányát, 327 kecskét, 1116 gidót vágtak le. Ebből a fogyasztásból elvont a hatóság 13 szarvasmarhát, 2 borjút és 2 juhot. A többi megette a nagyváradi társadalom. Kényszer útján 76 szarvasmarhát és 3 borjút vágtak le, ebből 5 szarvasmarhát és 1 borjút nem bocsátottak a fogyasztásra. Közfogyasztásra levágtak 9848 drb sertést, magánfogyasztásra körülbelül ennek a felét.

Az új bortörvény. A borhamisításnak és a hamisított bor forgalombahozatalának tilalmazásáról szóló 1908. évi XLVII. t. c. 1909. január elsején lépett hatályba. Ezen új törvény nyel, mely az 1893. évi XXIII. t. c. cikklet a szükségnek megfelelőleg teljesen megváltoztatja, a szőlősgazdáknak egy régi óhajta teljesült. Az új bortörvényben benne vannak mindazon intézkedések, melyek alkalmasak arra, hogy borkivitelünk emelkedését előmozdítsák s a hazai bortermelés ügyének hatalmasabb lendületet adjanak. A törvényben foglalt intézkedések kellő világításban tárja elénk az a magyarázatos és jegyzetes kiadás, mely az ismeretes *Rák Mór* féle gyűjteményben hagyta el a sajtót. A magyarázatokat és jegyzeteket egy e szakban kiálón járta szaktekinély készítette. A csino-

san kiállított füzet ára 1 korona 20 fillér, kapható úgy a kiadónál, mint minden könyvkereskedésben.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, jan. 6

Fuza május	50 kilogrammonként	11.60
Enza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, jan. 6

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámítoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

SZERKESZTŐI PÓSTA.

D. L. Helyben. Az érdekes cikket köszönettel vettük. Legközelebb sorát ejtjük. Üdvözlöt.

NYILTTÉR.

Kossuth Ferencz levele!

Tek. Balázsovich Sándor gyógyszerész urnak Sepsiszentgyörgy.

»Csuzos bántalmaknál az »INDASZESZ« bedörzsölése jó hatásnak mutatkozott. Kérem legyenszívesnekem három üveggel küldeni.«

KOSSUTH FERENCZ.

Számos előkelőségek és orvosok igazolják, hogy a törvényesen védett székelyhavasi

INDASZESZ

gyógyfű sósborszesz

legjobb szernek bizonyult a test és izmok edzésére. Udit és frissít. Megóvja a testet a hideg káros befolyásától. Massagehoz (Gyuró-kenő-kura) felelté ajánlatos. Leghatásosabb szer csuz, köszvény, rheuma, fejfájás, nátha, influenza, tagszaggatás és mindennemű meghülésből eredő bajok ellen. A székelyhavasi »INDASZESZ« össze nem tévesztendő más sósborszesz készítményekkel, melyek egyszerű szeszkverékek, holott az »INDASZESZ« székelyhavasi gyógyfüvekből előállított és hatásában felülmúlhatatlan gyógyszerkülönlegesség.

Készíti Balázsovich Sándor gyógyszerész Sepsiszentgyörgy. A törvényesen védett székelyhavasi »INDASZESZ« kapható 2 és 1 koronás üvegekben az országban mindenütt. Főraktár Nagyváradon Nyíry György örököséi gyógytárában.

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

22.

— Helyes! helyes! — hagyja jóvá a megjegyzést a kedves házi asszony. örömeben tapsolva hozzá kis kezével, — csak egyenek önök tetszésök szerint s rá se hallgassanak Istvánomra.

Végre készen valánk a reggelivel, mialatt eibuc-uzunk s angolos egykedvűséggel vetünk magunkat nyergeinkbe, nagyot tujt a türelmetlen István.

— No hála Istennek, — zsörtöl magába, óráját nézegetve, — már nyolc az óra.

— Hát azután mi gondod rá Stefi! ha mindjárt tizenhét is, — válaszol rá Pista kacgva. mialatt jót haladtunk a kapun kívül, egy fél tucat agártól követve.

Bikfalva népes magyar falu, beillenék egy felvidéki városnak is, a lebottolt lombos tüzek, a terebélyes és sugár jegenyék között úgy néznek ki a szép readdel és csinnal épített házak, mint egy egy izléses kalit; s ha a terjedelmes udvarokba pillantunk s ott a gazdag csüröket, jól berendezett épületeket, gazdasági eszközöket s a szép egészes szarvasmarhát s lovakat megnézzük, azonnal meggyőződünk arról, hogy itt a középp között itthon van a jólét s hozzá mérten a felvilágosodottság.

Filemon bátyánk lakása a falu másik végén volt s így Istvánéktól majd egy rövid óra-negyednyire feküdt, egy dombtetőn, elkülönítve mint egy ódon vár, honnan a kilátás szép, de a felhatás, különösen sikamlós esős időben, nem a legkényelmesebb s könnyebb dolgok közé tartozik.

Amint a leirt dombot körülbelül két puska lövésnyire megközelíténénk, a Filemon bácsi udvarából egy felmálházott szekeret látunk sebesen kifelé haladni, a szekeren a fuvaroson kívül egy sápadt arcú ifju ült, szomorú lehorgaszott lövel, ki sem reánk, sem azon pokoli zajra nem látszott figyelni, melyet körülbelül tizenhettől huszig számítható purtya ifju sereg csinál, kik ujongva zárják be utána a kaput, de amint minket észrevettek, ismét sarkig tárják azt ki.

— Ki lehet az? — kérdi Pista a sebesen haladó szekér után bámulva.

— Ugy láttam, hogy a nevelő volt s Keseszeg felé hajt.

— Vajjon mi okozhatta e váratlan eseményt? mert látom, hogy a szekér fel van málháva s így aligha végleg nem távozik?

— Az lehet, valóban engem is érdekel, — teszi utána István.

— Hagyjunk békét! megtadjuk, ha oda érünk.

— Igazad van s ezzel a domb felé kezdünk haladni.

Nekem, ki eddigelé sem a családot, sem annak egyes tagjait nem ösmertem, különösen tünt fel ama Gnom-szerű csoportozat, mely a kapu bejárását lepte meg s melynek egy része a már előbb leirt urficskáktól csak egyes szét-tépett ruhadarabokban, lyukas kalapok vagy sapkáknak különbözött, egyébiránt mind egyöntetűek, egyforma sárosak, piszkosak, ütöttek és karmoltak valának; s mi több, még a madzagon lógó bicska sem hiányzott egyik nyakából sem.

— Mi az? — kérdém az ámulat hangján barátimat, ostrom nyelével a különös csoportozat felé mutatva.

— Azok a Filemon urficskák, — veti oda kedvetlenül István.

(Folyt. köv.)

A szerkesztőnévtől felelté
Dr. VUCSKIOS GYULA.

PFAFF CZÉG
LONDON
PARIS
BERLINI
NYAKKENDŐ
ÚJDONSÁGAI
PAZAR VÁLASZTÉKBAN
MEGÉRKEZTEK

PFAFF CZÉG
VADÁSZ
KÜLÖNLEGESSÉGEI
MEGÉRKEZTEK

DENT GLOVES ÉS FOWNES GLOVES
A VILÁG
LEGJOBB
KEZTYÜI
KAPHATÓK.
PFAFF CZÉGNÉL

Nagy
alkalmi
vásár.

Legcélszerűbb
ajándéktárgyak

hölgyek és urak részére.

Külön gyermekjáték
osztály.

Szép kivitelű
gyermekjáték-
ujdonságok.

Francia babák óriási
választékban és rend-
kívüli nagy választék
játék különlegességek-
ben, melyek legolcsób-
ban kaphatók

Waldmann Ernő

Diszmuáruk, sport és utazó
cikkek üzletében,
Rákóczi-ut, az Orsolya-
zárdával szemben.

Interurban Telefon 371.

Tüzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz
:: szállítanak ::

Weiszberger és Társa
tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház.

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

GLOBUSZ
fém tisztító
kivonat
minden más fém tisztítószer felülmul

Alapított 1890.

C. P. a legelőkelőbb málffüző gyár Párisban. Egyedüli
képviselője Magyarországon

Rosenzweig Rósa

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi. ut 3

Meghívó.

**A „Közgazdasági Bank Rész-
vénytársaság“**

első évi rendes közgyűlését
folyó évi január hó 16-án délután 4
órákor tartja Teleky-utca 10. sz. alatti
üzlethelyiségében.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatóság jelentése és az
1907/1908. évi mérleg, nyereség és vesz-
teségszámla előterjesztése.
2. Felügyelő bizottság jelentése.
3. Az igazgatóság és felügyelőbizott-
ság részére a felmentvény megadása.
4. A tiszta nyereség felosztása fe-
letti határozathozatal.
5. A felügyelő bizottság megválasz-
tása, az igazgató tanács kiegészítése.
6. Esetleges indítványok, melyek a
közgyűlést megelőzőleg öt nappal írásilag
jelentendők be.

Az Igazgatóság.

A tisztelt részvényesek felkértemek részvényeiket
az összes szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőző
harmadik nap déli 12 órájáig az intézet pénztáránál
letenni, nehogy szavazati és határozati joguktól el-
essenek.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság Zárszámadása 1908. évről.

Mérleg-Számla

TARTOZIK					KÖVETEL.						
Főkv. lapsz.	VAGYON	K	f.	K	f.	Főkv. lapsz.	TEHER	K	f.	K	f.
93	Pénzkészlet			13028	13	5	Részvénytőke			*) 500000	—
9	Felszerelések 10% lev. után	9874	58	8437	13	80	Betét			184148	27
12	Alapítási költség	577	60	460	40	5-87	Bolyó számlai hitelezők			19249	56
85	Váltó tárca	115	10	602591	76	94	Viszleszámitolt váltók			158561	86
63	Jelzálogkölcson			6950	—		Egyenleg mint nyereség			6158	15
15-91	Folyószámlai adósok			19267	23						
81	Részvényhátralékok										
	1. Később kibocsátandó részvények értéke	200000	—								
	2. Részvénytársaságok	12850	—	212850	—						
59-60	Pénzügyintézeteknél elh. tőke			2856	—						
41	Magyar élet és jár. bizt. int.			1202	53						
88	Óvási költség			137	22						
92	Különféle adósok			337	44						
				868117	84					868117	84

*) Jegyzet: 1000 drb részvény az 1908. május 10-iki közgyűlés határozata értelmében még nincs kibocsátva.

Nyereség- és Veszteség-Számla

VESZTESÉG					NYERESÉG						
Főkv. lapsz.		K	f.	K	f.	Főkv. lapsz.		K	f.	K	f.
23-34	Betét, folyószámlai (kamatok- és visszleszámitalási) ért			11542	28	84	Kamatokért			34960	05
35				1052	55	90	Jutalékok, ebből 1100 kor. biztosításokból			7336	18
9-12	Leírások, felszerelésekért, alapítási költségért	9874	58	17281	51	46	Lakbérékért, albérlőktől			908	30
11	Tisztviselők fizetéseért			744	1						
7	Adóért			6425	23						
77	Üzletköltség és lakbérért			6158	15						
	Egyenleg mint nyereség										
				43204	53					43204	53

Pénztárért:
Schwarz Márton, pénztárnok.

Nagyvárad, 1908. december hó 31

Mayr Sándor vezérigazgató.

Könyvelésért:

Tócsi Kiss Bertalan, főkönyvelő.

IGAZGATÓSÁG:

Németh Sándor, igazgatósági elnök.

Heller Márton, Stolcz Henrik, dr. Szokoly Tamás, Hankovits Ferencz, Kain Jakab.

FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Eleméry Ferencz, felügyelő biz. elnök.

Groszfeld Dezső, Sebő Imre, Kovács Iván.

Nyomatott a Szent László-nyomdában, Nagyváradon